

200 anys d'Haití

ROBERT FATTON

El passat dijous 7 de gener, Haití va celebrar el seu bicentenari, fruit de la que, segurament, va ser la revolució més radical del segle XIX. Decidits a no aguantar més la supremacia blanca, un grup d'esclaus negres es van revoltar i van derrotar l'exèrcit de Napoleó.

Aquesta revolució simbolitza la recerca de la llibertat i de la solidaritat, però el despotisme repressiu del colonialisme i la violència de la lluita per l'emancipació van deixar el país destruït. Haití va heretar les ferides de l'enemistat racial i de classe, i va haver de fer front a l'hostilitat d'algunes potències esclavistes, incloent-hi els Estats Units. El país també es va haver d'enfrontar amb la fallida material en què va desembocar la lluita violenta en favor de l'emancipació.

Tot plegat ha provocat que Haití haja tingut una història molt peculiar, caracteritzada per llargs períodes d'autoritarisme interromputs per intents de democràcia que han fet fallida. La paradoxa de la revolució haitiana és que ha lluitat en nom de la llibertat i de la igualtat, però el país no n'ha gaudit ni poc ni massa, de totes dues.

La caiguda de la dictadura de Duvalier al 1986 i la inacabable transició cap a la democràcia no han fet canviar aquesta realitat. De fet, sota l'actual Govern, amb el president Jean-Bertrand Aristide, Haití navega entre les crisis paralizadores i els cops d'estat i el caos. Malgrat que els opositors del president s'han vist encoratjats per la capacitat que tenien de mobilitzar segments significatius de la població contra les normes del president, no han estat prou forts per forçar-ne la dimissió. Aristide ha demostrat que pot sobreviure gràcies a les polítiques repressives i de fer la gara-gara a qui més convé. Pot ser que haja perdut la legitimitat entre les elits intel·lectuals i empresarials, però reté molta popularitat entre els pobres.

Segurament l'administració Bush, que s'enfronta alhora amb un any electoral i a les vicissituds de l'ocupació iraquiana, no pot pair un altre intent de construcció d'una nació.

“Els haitians han de trobar la manera d'eixir de l'embolic en què s'han ficat. Ja ho van fer quan el país es va col·lapsar com a conseqüència de la dictadura de la família Duvalier, i, enmig d'una sèrie de cops, van crear un moviment popular del qual va nàixer Lavalas. La fallida d'aquest partit, però, palesa les dificultats que comporta qualsevol reestructuració radical d'una societat, i també ha donat una lliçó a tota una nova generació d'haitians. El veritable despertar d'aquesta generació és el presagi de l'esperança, però el 2004, l'any del bicentenari d'Haití, segurament només els aportarà dubtes i incerteses”

Per ara, sembla que només hi ha dues opcions: una treva difícil entre Aristide i les dues coalicions opositores, Convergència Democràtica i el Grup 184, o una contínua davallada als inferns. La primera opció, la del compromís, permetria organitzar un Govern de transició i unes noves eleccions en un clima lliure de temors i d'intimidacions. La

formació d'un Govern de transició giraria al voltant de la voluntat d'Aristide de compartir el poder amb un primer ministre de l'oposició, i de la voluntat, també, dels seus detractors, d'acceptar que continue governant.

Però els inconvenients de tot plegat són grans. Els opositors tenen interès que la crisi continue, perquè erosiona la legitimitat del president. Per al partit d'Aristide, Lavalas, un possible pacte generaria disputes internes, perquè molts dels membres haurien de compartir el poder amb els adversaris. A més, la dependència que Lavalas té dels grups armats fa pensar que potser no és gaire fiable pactar amb Aristide.

Tot i això, només hi ha una manera d'aconseguir una certa estabilitat: el pacte. La comunitat internacional, incloent-hi els Estats Units, hauria de pressionar perquè es cree de seguida un Govern de concentració nacional, que seria de transició, i que duria endavant unes eleccions dins del termini d'un any. També donaria assistència logística i financera perquè es desarmaren les bandes, organitzaria les eleccions i iniciaria una recuperació de l'economia.

Les forces externes, però, no poden resoldre els problemes d'Haití. Els haitians han de trobar la manera d'eixir de l'embolic en què s'han ficat. Ja ho van fer quan el país es va col·lapsar com a conseqüència de la dictadura de la família Duvalier, i, enmig d'una sèrie de cops, van crear un moviment popular del qual va nàixer Lavalas. La fallida del partit, però, palesa les dificultats que comporta qualsevol reestructuració radical d'una societat, i també ha donat una lliçó a tota una nova generació d'haitians.

El veritable despertar d'aquesta generació és el presagi de l'esperança, però el 2004, l'any del bicentenari d'Haití, segurament només els aportarà dubtes i incerteses.

Robert Fatton és professor de dret polític a la Universitat de Virgínia i autor d' 'Haiti's Predatory Republic' © The New York Times - EL TEMPS Traducció: Maite Insa